

3. „Ilm olish sirlari” Zokirjon Sharifov tarjimasi, Toshkent 2004
<https://lib.jdpu.uz/storage/uploads/files/a8706e615c6343dfad011850a7514679.pdf>
4. „Mavlonodan qalbg malham hikmatlatlar” tasavvufiy hikoyalar, Go‘zal Mirzayeva, „Yangi asr avlodi” 2022, 176bet
5. Ijtimoiy tarmoqlar

DORIVOR GULXAYRI (ALTHAEA OFFICINALIS) O‘SIMLIGINING BOTANIK TASNIFI VA DORIVORLIK XUSUSIYATI.

Shodiyeva Zulayxo Shavkatovna

Samarqand davlat veterinariya meditsenasi chorvachilik va biotexnologiyalar
universiteti Veterinariya farmasevtikasi kafedrası assistent

Dusiyarov Farrux Sherzod o‘g‘li

Veterinariya farmasevtikasi ta‘limiy o‘nalishi 3-bosqich talabasi

Annatatsiya: *Dorivor gulxayri* - *Althaea officinalis* o‘simligi qadimdan xalq tabobatida shifobaxsh xususiyatlari bilan tanilgan. Uning ildizlari oshqozon va ichak tizimini yaxshilash, yallig‘lanishni kamaytirish va jigarni tozalashda samarali qo‘llaniladi. Shuningdek, gulxayri immun tizimini mustahkamlash, yurak sog‘ligini yaxshilash va toksinlarni chiqarishda yordam beradi.

Kalit so‘zlar: *Dorivor gulxayri* - *Althaea officinalis* dorivor o‘simlik, shifobaxsh xususiyatlari, oshqozon, ichak tizimi, yallig‘lanishga qarshi, toksinlarni chiqarish, jigarni tozalash, immun tizimi, yurak sog‘ligi, infuziya, choy, tabobat, xalq tabobati.

Mavzuning dolzarbligi: Ma‘lumki, dunyo miqyosida farmatsevtika korxonalarida ishlab chiqarilayotgan dori vositalarining taxminan 50 % dorivor o‘simliklar xom-ashyosidan tayyorlanadi. Biroq tabiiy holda o‘sovchi dorivor o‘simliklar zaxiralarining chegaralanganligi tufayli ular kamayib, yo‘qolib ketish arafasiga kelib qolgan. Ushbu maqolada noyob dorivor o‘simliklarning biologik tuzilishi, kimyoviy tarkibi va tibbiyotda ishlatilishi haqida ma‘lumotlar keltirilgan.

Mavzuning o‘rganilganlik darajasi: Dorivor gulxayri - *Althaea officinalis*- gulhayridoshlar (Malvaceae) oilasiga mansub, ko‘p yillik o‘tsimon o‘simlik. Bo‘yi 3-4 yilda 2,5 m ga yetadi. Ildizpoyasi yo‘g‘on sertarmoq. Ildizi qalin etli, oq tusda. Ildizlari 120 sm chuqurlikkacha boradi. Ildizpoyasi va o‘q ildizi birinchi yillar oxirlaridayoq yog‘ochga aylanadi. Barglari navbatma- navbat joylashgan, 5-18 sm uzunlikda bo‘lib, mayin tuklar bilan qoplangan, o‘rta barglar 3 yoki 5 bo‘lakli. Gullari poyadagi yuqori va o‘rta barglarining hamda novdalarining qodtiqlarida, shuningdek, shu novdalarning yuqori qismida joylashib, 3-10 to‘pguldan iborat to‘pgul hosil qiladi.

Gullari oq pushti rang, kengligi 30 millimetrgacha bo‘lib, qisqagina bandi bor, qo‘sh kosachali. Mevalari yassi lappaksimon, 15-25 dona ayrim-ayrim urug‘larga bo‘linadi. Urug‘i buyraksimon, silliq jigarrang tusda, 5-3 millimetr uzunlikda, 1000 dona urugining vazni 2-2,7 g.

Kimyoviy tarkibi.

Ildizida 35% gacha shilliq modda 37% kraxmal, 16% ga yaqin qand, asparagin, karotin va S

bargi va gulida 02% efir moyi, vitamini bor.

Dorivor gulxayri - *Althaea officinalis* o‘simligi qadimdan xalq tabobatida shifobaxsh xususiyatlari bilan tanilgan. Uning ildizlari, barglari va gullari dorivor xususiyatlarga ega bo‘lib, turli kasalliklarni davolashda ishlatiladi. Asosan: ich qotishi, gastrit, oshqozon yarasi va hazm jarayonini yaxshilash, yallig‘lanishni kamaytirish va undan tashqari jigarni tozalash, detoksikatsiya, grippda, tashqi jarohatlarda, revmatizm, qon bosimini tartibga solishda, xolestrinni kamaytirish, dermatit, egzema, husnbuzarlarda ishlatiladi.

Shuningdek, gulxayri immun tizimini mustahhkamlash, yurak sog‘ligini yaxshilash va toksinlarni chiqarishda yordam beradi.

Gulxayri o‘simligining dorivor xususiyatlari va uning sog‘liqni saqlashdagi o‘rni bugungi kunda juda dolzarb mavzu hisoblanadi. Xalq tabobati va tabiiy shifobaxsh o‘simliklarga qiziqish ortib bormoqda, chunki zamonaviy tibbiyotda kimyoviy preparatlarning haddan tashqari ishlatilishi ko‘plab salbiy oqibatlariga olib kelishi

mumkin. Shuning uchun, tabiiy va ekologik toza dorivor o‘simliklarga bo‘lgan talab oshmoqda. Gulxayri kabi o‘simliklar oshqozon-ichak tizimi muammolaridan tortib, yallig‘lanish va toksinlarni chiqarishgacha bo‘lgan turli kasalliklarni davolashda yordam berishi mumkin. Bundan tashqari, u jigarni tozalash, yurak sog‘ligini qo‘llab quvvatlash va immun tizimini mustahkamlashda ham foydalidir. Bu o‘simlikning tibbiyotdagi ahamiyati, tabiiy davolash usullariga bo‘lgan qiziqish ortganligi sababli yanada dolzarb bo‘ladi. Shu bilan birga, tabiiy vositalar bilan davolashda ehtiyotkorlik zarur, chunki har bir o‘simlikning o‘ziga xos ta’siri va yon ta’siri bo‘lishi mumkin. Gulxayri kabi o‘simliklarni foydalanishdan oldin mutaxassislar bilan maslahatlashish muhim.

Gulxayri o‘simligi faqat inson uchun foydali bo‘lib qolmay, balki o‘zining o‘sish joylarida ekologik muvozanatni saqlashda ham muhim ro‘l o‘ynaydi. U yerdagi tuproqni mustahkamlash va erroziya jarayonlarini kamaytirishda yordam beradi. Shu bilan birga, u ba’zi o‘simliklar va hasharotlar uchun tabiiy yashash muhitini yaratadi.

Qo‘llash usullari: Damlama, choy, ekstrakt, malham, tabletkalar, kapsulalar.

Xulosa: Dorivor gulxayri o‘simligining barcha dorivor o‘simliklardan ko‘p jihatlari bilan ajralib turadi. Uning gulining ko‘rinishi insonga estetik zavq beradi. Gulxayri damlamasining ta’mi va hidi bilan har qanday kishi uni yoqtirib qolishi va yana sotib olib yoki o‘zi tayyorlab ichishi mumkin. Zaharli tomoni mavjud emas. Uni zaharlanishlarda foydalansa bo‘ladi.

Shu sababli Dorivor gulxayri o‘simligining tabiiy arealini saqlab qolish, madaniylashtirish va o‘simlikning dorivor xususiyatlaridan unumli foydalanish mamlakatimiz farmatsevtika sanoatining rivojlanishida muhim omil hisoblanadi

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘.Ahmedov, A.Ergashev va boshqalar. “Dorivor o‘simliklar yetishtirish texnologiyasi va ekologiyasi”. Darslik. “Tafakkur bo‘stoni”. Toshkent-2018 yil. 224 bet.
2. Э.Т. Бердиев ва бошқалар. “Ўрмон доривор ўсимликлари”. Ўқув қўлланма. “Ибн Сино”. Тошкент-2016. 256 бет.
3. Shavkatovna, assistent Shodiyeva Zulayxo. "FERULA SUMBOL DORIBLI O‘simlikNING HAYVON ORGANIZMASIGA TA'SIRI". (2023).
4. Zulayxo, Shodiyeva va boshqalar. "DORIVOR QASHQARBEDA (MELILOTUS OFFICINALIS) NING DORIVORLIK XUSUSIYATI VA CHORVACHILIKDAGI AHAMIYATI." *HAYVONLAR TIBIBIYASI YURISDIKSIYASIDA AGROBIOTEKSTNOLOGIYA VA VETERINARLIK* 2.5 (2023): 65-67.

5. Quldoshev, G., Farmanov, N., Xoliqov, A., Isayev, M., Omonov, S., Shodiyeva, Z., ... & Nematullayev, O. (2024). Broyler jo‘jalarining mahsuldorligini oshirishda Kufestrol preparatining farmakologik xususiyatlarining tavsifi. *BIO Web of Conferences* da (118-jild, 01019-bet). EDP fanlari.

SO'NGGI YILLARDA TURIZMNING O'ZBEKISTONDAGI RIVOJI

Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti

Turizm fakulteti 3-bosqich talabasi

Xonkeldiyeva Mashhura Jaloliddin qizi

mashhura9966@gmail.com

Ilmiy rahbar: Sharafutdinov I.

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O'zbekistondagi manzilgohlar aro sayohatlar va ularning iqtisodiy turizmga tutgan o'rni haqida bayon etilgan.*

Kalit so'zlar: *Tarixiy joylar, tog' tizmalari, cho'l-sahrolar, infratuzilma, jahon bozori, aholi bandligi, memuar asarlar, ko'l, ko'hna shaharlar.*

THE DEVELOPMENT OF TOURISM IN UZBEKISTAN IN RECENT YEARS

Chirchik State Pedagogical University

Faculty of Tourism, student of the 3rd stage

Khonkeldiyeva Mashhura Jaloliddin's daughter

mashhura9966@gmail.com

Scientific advisor: Sharafutdinov I.

Abstract: *In this article, destinations in Uzbekistan are described about inter-travel and their role in economic tourism.*

Key words: *Historical places, mountain ranges, deserts, infrastructure, world market, population employment, memoirs, lake, old cities.*

Ajdodlarimizning sayr-sayohatlarini ko'z oldimizga keltirish uchun “Avesto”, “Alpomish”, “Go‘ro‘g‘li”, “Qirq qiz”, “Tohir va Zuhra” kabi o‘nlab dostonlar, “Temur tuzuklari”, “Boburnoma” kabi badiiy, ilmiy, geografik asarlarni misol qilib keltirishimiz mumkin. Ayniqsa, buyuk sarkarda, Sohibqiron Amir Temurning jahonni kezishi, Boburning Hindiston tomon sarguzashtlari va u yerda kechirgan hayotiy tafsilotlari sayr-sayohatning mazmunini yanada to‘ldiradi. Inson kamolotini ta‘minlash, sihat-salomatligini doimiy ravishda yaxshilab borishda sayohatlarning